

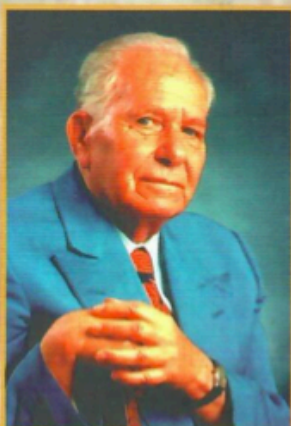
ΛΑΖΑΡΟΥ ΑΡΣ. ΑΡΣΕΝΙΟΥ

Η ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

ΤΟΜΟΣ Α΄
ΙΤΑΛΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ

Τρίτη έκδοση
Βελτιωμένη
"έλλα"

Ο Λάζαρος Αρσ. Αρσενίου γεννήθηκε στην Καλαμπάκα το 1915. Στον Πόλεμο του 1940 - 41 έλαβε μέρος ως έφ.ανθυπο-Λοχαγός στην Μάχη της Πίνδου και τραυματίστηκε στην Αλβανία. Συμμετείχε στην Εθνική Αντίσταση από το 1941 και εκλέχθηκε μέλος της Πανθεσσαλικής Επιτροπής του ΕΑΜ. Στον Εμφύλιο Πόλεμο διετέλεσε υπεύθυνος του εκδοτικού μηχανισμού «Παρτιζάνος» του Δημοκρατικού Στρατού. Επιδόθηκε νέος στην δημοσιογραφία, σε εφημερίδες των Αθηνών και της Λαρίσης, ως συντάκτης, αρθρογράφος και διευθυντής. Είναι συνεργάτης του Οικονομικού Ταχυδρόμου Αθηνών από το 1968. Άρθρα του λογογραφικά και οικονομικά δημοσιεύθηκαν στην «Γυναίκα» και σε άλλα περιοδικά των Αθηνών.

Τιμήθηκε με τα Μετάλλια της Εθνικής Αντιστάσεως και του Δήμου Τρικάλων.

Φωτογραφίες εξωφύλλου:
*Εκπαίδευση σκοπευτών του
ΕΛΑΣ σε οπλοπολυβόλα.
Χρήστος Μαργαρίτης
Υπολοχαγός Μηχανικού.*

ΛΑΖΑΡΟΥ ΑΡΣ. ΑΡΣΕΝΙΟΥ

Η ΘΕΣΣΑΛΙΑ
ΣΤΗΝ
ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

ΤΟΜΟΣ Α'
ΙΤΑΛΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ

Επικοί αγώνες του Θεσσαλικού λαού
με σύνθημα : Λευτεριά ή Θάνατος

Τρίτη έκδοση
Βελτιωμένη
ΛΑΡΙΣΑ

3. 2. Μάχη στην Οξύνεια

Η είσοδος του Κωστόπουλου στην Καλαμπάκα, τον Ιανουάριο του 1943, ανάγκασε τους Ιταλούς να εγκαταστήσουν ένα τάγμα τους εκεί. Κάνοντας επίδειξη δυνάμεως, η διοίκησή του διατάζει τους προέδρους χωριών, να στείλει καθένας τους αρνιά, κότες, αυγά κ.ά. Σε απάντηση το Υπαρχηγείο Χασίων του ΕΛΑΣ, με δική του διαταγή, απαγορεύει κάθε είδους αποστολή τροφίμων στους Ιταλούς. Η διαταγή του τοιχοκολλήθηκε στα χωριά και επί πλέον διαβάστηκε σε συγκεντρώσεις των κατοίκων τους, από το ΕΑΜ. Όποιος - γράφει αυτή - δώσει οικειοθελώς έστω και ένα αυγό στους κατακτητές θα θεωρηθεί ένοχος προδοσίας και θα τυφεκισθεί. Το μαθαίνουν οι Ιταλοί, καλούν στην Καλαμπάκα τον πρόεδρο της Οξύνειας Φώτη Μπλούτσο και τον διατάζουν να προσκομίσει το χωριό ορισμένα αρνιά, με την απειλή ότι θα το κά-

3. Γ. ΖΑΡΟΓΙΑΝΝΗ όπ.π. σ. 73

ψουν αν αρνηθεί. Μη ξέροντας πώς να φερθεί, ο πρόεδρος αποτείνεται στο Υπαρχηγείο. Ο πολιτικός του Ηλ. Καφαντάρης του λέει απερίφραστα⁴:

- Άκου πρόεδρε, να το πάρουν απόφαση όλοι από 'δώ και πέρα δεν θα δίνουν ούτε αυγό στους κατακτητές. Για να μη τα βάλουν όμως αυτοί με τους κατοίκους, να ξαναπάς στην Καλαμπάκα και να τους πεις ότι δεν αφήνουν οι αντάρτες να δώσει το χωριό αρνιά. Πάρε και την διαταγή του Υπαρχηγείου, για να τους την δείξεις. Και αν θέλουν, ας έρθουν οι Ιταλοί να τα πάρουν.

Πήγε ο Μπλούτσος. Τα είπε στους Ιταλούς, έδειξε και την αντάρτικη διαταγή. Οι Ιταλοί θύμωσαν. Θεώρησαν διγόμενο το γοήτρό τους. Για να το αναστηλώσουν και για να προλάβουν άλλο κρούσμα ανυπακοής σκλαβωμένων, αποφάσισαν να επιδράμουν στην Οξύνεια. Να την κάψουν και να συλλάβουν πρωταίτιους. Μαθαίνει το ΕΑΜ Καλαμπάκας τις προετομασίες τους για επιδρομή και ειδοποιεί το επαρχιακό του στέλεχος Χρίστο Μπατζογιάννη, ιερέα της Οξύνειας. Σπεύδει αυτός στο Κηπουργιό των Γρεβενών, όπου ξέρεi ότι πήγε το Υπαρχηγείο Χασίων. Το βρίσκει στην εκκλησία, την ώρα που ο Καφαντάρης μιλούσε στο εκκλησίασμα. Διακόπτει την ομιλία του. Ιερέας και αντάρτες φεύγουν και τρέχοντας φτάνουν στην Οξύνεια αργά το βράδυ. Χτυπά συναγεμώ η καμπάνα και στην εκκλησία αρχίζουν να συρρέουν κάτοικοι, που εκείνες τις μέρες τελούν σε αναβρασμό. Ούτε τα αρνιά θέλουν να δώσουν στους κατακτητές, ούτε και το χωριό τους να καεί αν δεν τα δώσουν. Σε λίγο η εκκλησία γέμισε. Και τότε, στο θαμπό φως από δυο-τρία καντηλιέρα - η έλλειψη λαδιού δεν επέτρεπε περισσότερα - μίλησε ο Καφαντάρης:

- Πατριώτες. Οι Ιταλοί ετοιμάζονται να 'ρθουν να σας πάρουν τα πρόβατα και να κάψουν το χωριό σας. Θέλουν από την μια να τιμωρήσουν εσάς γιατί δεν δείξατε υποταγή και δεν τα δώσατε, κι απ' την άλλη να εκφοβίσουν τους κατοίκους άλλων χωριών ότι θα πάθουν κι αυτοί τα ίδια, αν δεν υποταγούν στις διαταγές τους. Πρέπει όμως να δεχθούμε τον εκδιασμό τους εμείς ως Έλληνες; Θα σκύψουμε το κεφάλι μας ραγιαδικά και θα τους αφήσουμε να 'ρθουν να μας λεηλατήσουν και να μας κάψουν; Ή θα ξεσηκωθούμε όπως οι πρόγονοί μας και θα τους χτυπήσουμε;

Μετά μικρή διακοπή ο Καφαντάρης συνέχισε:

- Πατριώτες, μέχρι προχτές οι κατακτητές έκαναν ό,τι ήθελαν γιατί δεν είμαστε προετομασμένοι να τους αντιμετωπίσουμε. Τώρα, όμως, άλλαξαν τα πράγματα. Στα βουνά μας βγήκαν αντάρτες και στα χωριά οι κάτοικοι οργανώθηκαν στο ΕΑΜ. Και μπορούμε τώρα να μαζευόμαστε. Να χτυπάμε τον εχθρό όπου θέλουμε, να υπερασπιζόμαστε το βιος μας, την τιμή μας. Και να δείχνουμε ότι οι Έλληνες δεν δέχονται την υποταγή, αλλά αγωνίζονται για την ελευθερία τους.

Ο αναβρασμός εκείνων των ημερών από τις απαιτήσεις και τις απειλές των κατακτητών, η ομαδική τώρα συγκέντρωση σε εκκλησία και η ομιλία, όλα μαζί επέδρασαν έτσι ψυχολογικά στην μάζα ώστε αυθόρμητα, σαν να ηλεκτρίσθηκε, ξεφώνησε: - Να

4. Η μάχη περιγράφεται με αφήγηση ΗΛ. ΚΑΦΑΝΤΑΡΗ, Ν. ΖΑΡΑΛΗ, Φ. ΧΡΙΣΤΟΥ-ΛΑ και άλλων, τα ονόματα των οποίων αναφέρονται κατά περίπτωση, και άρθρα ΘΑΝΑΣΗ ΚΟΥΤΣΙΑΛΗ στην Έρευνα Τρικάλων, 10-2-1982 και Β. ΠΑΠΑΔΗΜΑ Πρωινός Λόγος Τρικάλων, 10-2-1983.

χτυπήσουμε τους Ιταλούς. Από εκείνη την στιγμή πήδησαν στο προσκήνιο οι λαϊκές δυνάμεις των Χασίων. Ο Καφαντάρης γράφει διαταγή Γενικής επιστρατεύσεως, την υπογράφουν με τον Ζαραλή, τρέχουν νύχτα σύνδεσμοι σε χωριά και την επιδίδουν με την σύστασι: *Είπε ο Ζαραλής να ρθήτε όλοι. Επακολουθεί και σε άλλα χωριά συναγεμρός, με συγκεντρώσεις κατοίκων. Και στο Είπε ο Ζαραλής οι Χασιώτες ξεσηκώθηκαν. Ο Ζαραλής είχε γίνει κιάλας θρύλος, ο καπετάν Χασιώτης. Είναι ο άνθρωπός τους. Ίνδαλμα και καμάρι τους. Βγαλμένος από τους κόλπους τους, ίδιος με αυτούς. Φτωχός κι αγράμματος όπως εκείνοι. Καταδικωμένος από την Χωροφυλακή, όπως εκείνοι σε όλη την ζωή τους. Άνοιγαν λίγο τόπο να καλλιεργήσουν, τους κυνηγούσε ο δασοφύλακας - μεταπολεμικά ξεπάτωσαν στα Χάσια εκατοντάδες στρέμματα δάσους νομάρχες και χμέτεροι κομπιναδόροι, αλλά δεν καταδιώχθηκαν. Έκοβαν οι Χασιώτες κλαδιά για τα ζώα τους, πάλι τους κυνηγούσε ο δασοφύλακας. Έβοσκαν τα πρόβατα, τους κυνηγούσε ο αγροφύλακας. Δεν τους άφηναν να χορτάσουν, ούτε οι ίδιοι ούτε τα ζωντανά τους. Τους οδηγούσαν στα δικαστήρια με το παραμικρό.*

Η πρόσκληση του Ζαραλή σε συνδυασμό με την αφόρητη σκλαβιά, υπήρξε ο ένας παράγοντας που προκάλεσε τον γενικό ξεσηκωμό στα Χάσια. Ο δεύτερος ήταν η οργανωτική επίδοση του Υπαρχηγείου Χασίων, με την καθοδήγηση του Ηλ. Καφαντάρη. Συγκροτήθηκε, σε ελάχιστο διάστημα, σε κάθε χωριό, *Ομάδα Δράσης* (μετονομάστηκε κατόπιν σε Εφεδρικό ΕΛΑΣ) και Επιτροπή του ΕΑΜ, με ομαδική ένταξη των κατοίκων του. Ο παράγοντας αυτός συνετέλεσε να κινητοποιηθούν ταχύτατα οι Χασιώτες οργανωμένοι, και να μετάσχουν συγκροτημένοι σε μάχη τμήματα στην μάχη που επακολούθησε στην Οξύνεια.

Οι Χασιώτες ανταποκρίθηκαν πρόθυμα και με ζήλο στην οργανωτική πρόσκληση του ΕΑΜ. Και το ακολούθησαν στον αγώνα για ελευθερία και πιο πέρα κατόπιν: για δημοκρατία και σοσιαλισμό. Επόμενο ήταν να συμβεί αυτό. Χωματοβούνια χαμηλά τα Χάσια (υψηλότερη κορυφή 1.500 μ.), με ήμερες πλαγιές, με ισώματα πνιγμένα σε πρασινάδα εναλλασσόμενη με δάση και αγράμπελη, είναι ειδυλλιακά αλλά γεμάτα φτώχεια τότε. Οι κάτοικοι ζουν με όσα αποσπούν με κόπο από λίγη γη, που την καλλιεργούν με ξύλινο αλέτρι όπως και οι πρόγονοί μας πριν χιλιάδες χρόνια, ή με όσα δίνουν λίγα, αχαμνά κι αυτά, γιδοπρόβατα, που τα βόσκουν και τα περιποιούνται όπως και οι πρωτόγονοι ποιμένες. Η Ασπροκκλησιά, η Δεσκάτη, η Αγναντιά κι άλλα πανέμορφα χωριά, δίπλα σε δάση και σε πηγές δεν είχαν νερό. Και το κουβαλούσαν οι γυναίκες από μακριά, φορτωμένες σαν υποζύγια.

Ξεχασμένοι, αποκομμένοι από τον άλλο κόσμο, οι Χασιώτες ζούσαν μέχρι τον πόλεμο φτωχικά. Οι γυναίκες τους γεννούσαν χωρίς γιατρό. Πολλές πέθαιναν στην γέννα. Τα παιδιά τους κακοζωισμένα, χωρίς περίθαλψη, πάλευαν με αρρώστειες. Όσα τις άντεχαν μεγάλωναν, για να ζήσουν όπως κι οι πατέρες τους. Δεν ήταν ζωή αυτή και ήθελαν να αλλάξει. Απογοητευμένοι από τα αστικά κόμματα που εναλλάσσονταν στην εξουσία χωρίς ν' αλλάζουν την κατάσταση, πέρασαν με πάθος στο ΕΑΜ, συγκινημένοι από το πρόγραμμά του για πατριωτικό αγώνα και για δημοκρατία.

Πλούσιοι οι Χασιώτες είναι σε αισθήματα. Αγαπούν τις διασκεδάσεις και τα τραγούδια. Χορεύουν ώρες τσάμικο στα νύχια. Παντρεύονται την κοπέλα που θ' αγαπήσουν και συχνά την κλέβουν. Φιλόξενοι, γίνονται δυσία για όποιον περάσει από το χω-

09.02.43

ριό τους. Ξανθά μαλλιά και γαλανά μάτια στολίζουν τα ηλιοκαμμένα πρόσωπά τους. Ο Ρήγας Βελεστινλής θεωρεί να κατάγονται από τους αρχαίους Λαπίδες. Φημίζονται για την εξυπνάδα τους, αλλά είναι δύσπιστοι και φιλύποπτοι σε ό,τι προέρχεται από την πόλη ή εκπροσωπεί κρατική αρχή. Οι πόλεις είναι φιλόξενες γι' αυτούς και καταβροχθίζουν χρήματα που δεν τα έχουν. Όσο για το κράτος, το μόνο που δέχονται από αυτό είναι, όπως είπαμε, οι διώξεις. Οι κατακτητές τώρα αποτελούν μεγάλη συμφορά. Άρπάζουν τρόφιμα, σκοτώνουν ζώα και βασανίζουν. Πιστοί στις παραδόσεις του προγόνου τους καπετάν-Βλαχάδα και των πατέρων τους αρματολών, μισούσαν τον κατακτητή κι επιθυμούσαν να τον πολεμήσουν. Η πρόσκληση τώρα του Ζαραλή και η ένταξή τους στις οργανώσεις του ΕΑΜ τούς έδωσαν αυτήν την δυνατότητα.

Αφού το Υπαρχηγείο Χασίων έδωσε σε κίνηση την επιστράτευση, από την Οξύνεια πήγε σε άλλα χωριά. Να τα ξεσηκώσει. Οι Ιταλοί, από την πλευρά τους, συνέχισαν τις προετοιμασίες για επιδρομή. Και τα δυο στρατόπεδα βρίσκονταν επί ποδός πολέμου. Αργά το απόγευμα της 9^{ης} Φεβρουαρίου 1943 αναχωρεί από την Καλαμπάκα ιταλικό τάγμα με 300 άνδρες, όλμους, λεγεωνάριους και με διεργμηνά τον Βασίλη Παπαφιλίππου. Τέσσερις ώρες κατόπιν, σε προχωρημένη νύχτα, έφτασαν στο 180 χιλιόμετρο της εγκαταλελειμμένης σιδηροδρομικής γραμμής Καλαμπάκας - Κοζάνης, όπου το τέλος του μικρού κάμπου της Μύκανης και το τέλος των κάμπων της Θεσσαλίας. Από εκεί αρχίζουν τα Χάσια. Στις ανατολικές πλαγιές τους, σε απόσταση μιας περίπου ώρας είναι η Οξύνεια (Μερίτσα, υψ. 520), από τα ομορφότερα χωριά της περιοχής και πρωτεύουσα παλιά του ομώνυμου Δήμου. Η αναλαμπή από φωτιά που διατηρεί στην καλύβα του εκεί τσομπάνος, προσελκύει τους Ιταλούς και τον ρωτούν από πού πάει ο δρόμος για την Οξύνεια;

-Από 'δώ, αποκρίνεται. Και τους δείχνει τον φαρδύ γμιτελή χωματόδρομο που είχαν διανοίξει με προσωπική εργασία τους οι κάτοικοι, για να μπορεί να πηγαίνει αυτοκίνητο στο χωριό.

Ο τσομπάνος κατάλαβε ότι η ασυνήθιστη νυχτερινή κίνηση των Ιταλών γίνεται με κακό σκοπό. Με την απαμάκρυνσή τους, εξαποστέλνει τον μικρό του γιο από το συντομώτερο μονοπάτι και ειδοποιεί το χωριό. Οι κάτοικοι με τον παπά, τους εαμίτες και τους εφεδροελασίτες οργανωμένους σε ομάδα, το εγκαταλείπουν. Μαζί τους κι ο Αριστείδης Μπλούτσος, ανθυπολοχαγός Πυροβολικού, πολεμιστής στην Αλβανία, με τον θείο του και πρόεδρο του χωριού Φ. Μπλούτσο, επικεφαλής ομάδας πέντε-έξι ενόπλων. Την είχε συγκροτήσει μυστικά με οδηγίες του νομάρχη Τρικάλων Θ. Σαράντη, που διατηρούσε δεσμό με το δίκτυο Τσιγάντε και με τον ΕΔΕΣ. Όλοι τους, ένοπλοι και μη, εγκαταστάθηκαν σε υψώματα μισή περίπου ώρα πάνω από το χωριό. Οι Ιταλοί με την μεγάλη φάλαγγά τους κινούνται στο σκοτάδι αργά. Ξημερώνοντας, φτάνουν στο χωριό. Το κυκλώνουν. Καλούν τον παπά, τον πρόεδρο και τους άλλους κατοίκους, αλλά δεν βρίσκουν κανένα.

Θυμωμένοι οι Ιταλοί από την αποτυχία του αιφνιδιασμού τους, απειλούν να κάψουν τα σπίτια όσων δεν εμφανισθούν. Πέντε-έξι που ξεγελάστηκαν και επέστρεψαν, συνελήφθησαν. Οι άλλοι, οι πολλοί, μένουν στα υψώματα και παρακολουθούν. Κάποια στιγμή ακούουν πυροβολισμούς στο χωριό. Ανησυχούν και θέλουν να μάθουν τι γίνεται εκεί.

- Πρέπει να μπει κάποιος στο χωριό να μάθει και να έρδει να μας ενημερώσει, προτείνει ο Αρ. Μπλούτσος.

Συμφωνούν όλοι, αλλά το ερώτημα είναι ποιος να περάσει ανάμεσα από τους Ιταλούς χωρίς να συλληφθεί; Αρχίζει συζήτηση και προτείνονται διάφορα τεχνάσματα. Βλέπει κάποιος την εννιάχρονη Μαριάνθη Ράπτη που βόσκει εκεί τα πρόβατα του πατέρα της, και φωτίζεται σαν να έκανε σπουδαία εφεύρεση. *Βασι & Φλόκα*

- Να στείλουμε την Μαριάνθη, προτείνει. Οι Ιταλοί δεν θα την προσέξουν.

- Τι θα καταλάβει το κοριτσόπουλο, για να 'ρδει να κατατοπίσει ύστερα κι εμάς; παρατηρεί σκεπτικά άλλος που είχε αναπτύξει πρωτύτερα δικό του τεχνάσμα.

- Η Μαριάνθη να μεταφέρει σημείωμα σε χωριανό μας και αυτός να μας απαντήσει, πετάγεται άλλος, βέβαιος ότι βρήκε την σωστή λύση.

- Και ποιος ξέρει στο χωριό να διαβάξει; παρατήρησε περίλυπα ο γέρο-Μήτσος.

Σαν να ξύπνησαν από όνειρο ένωσαν όλοι τους. Γράμματα στο χωριό ήξεραν λίγοι άντρες, αλλά αυτοί βρίσκονταν εκεί, ανάμεσά τους.

Την σωπή και την απογοήτευση που ακολούθησε την διέκοψε η φωνούλα της Μαριάνθης.

- Η θεια μου η Ανδρομάχη ξέρει να διαβάξει, είπε.

Τα πρόσωπα όλων στράφηκαν στην Μαριάνθη επιδοκμαστικά και με θαυμασμό. Είχε βρει αυτό ακριβώς που χρειαζόταν. Γράφει ο Αρ. Μπλούτσος το σημείωμα, το κρύβουν στην κοτσίδα της μικρούλας, φεύγει αυτή, περνάει με θάρρος από τους Ιταλούς και το πηγαίνει στην θεια της Ανδρομάχη Ράπτη. Λίγο αργότερα επέστρεψε με άλλο σημείωμα στην κοτσίδα της. Ιταλοί και λεγεωνάριοι - γράφει αυτό - αρπάζουν τρόφιμα, σκοτώνουν αρνιά, γουρούνια, κότες, ό,τι βρίσκουν στους δρόμους ή στις αυλές και τρυπούν με πιστολιές βαένια και το κρασί τους χύνεται. Φρίκη και οργή προκάλεσαν αυτά⁵.

- Πάμε μωρέ να τους χτυπήσουμε, φωνάζουν κάποιοι και πετάγονται επάνω έτοιμοι να χυμήξουν.

- Για σταθήτε, λέει ο Μπλούτσος. Θα πάμε να πέσουμε στα στημένα πολυβόλα των Ιταλών;

Καταλαβαίνουν όλοι τους ότι αυτό είναι σωστό και ξανακάθονται.

Την Τετάρτη 10 Φεβρουαρίου, στο Αγιοφύλλο, το Υπαρχηγείο με τους αντάρτες του πήγαν στην εκκλησία στην λειτουργία του Αγίου Χαραλάμπους, εν γραμμή και με την ελληνική σημαία μπροστά, αγνοώντας όσα διαδραματίζονται στην Οξύνεια. Καταφθάνει σύνδεσμος και ειδοποιεί. Στην στιγμή φεύγουν και τρέχοντας πάνε σε υψώματα της Οξύνειας. Συνέρχονται επειγόντως σε συνέλευση οι 30 περίπου αντάρτες που υπήρχαν εκεί και ομόφωνα αποφασίζουν: να χτυπήσουν τους Ιταλούς όταν θα φεύγουν από την Οξύνεια. Στο Υπαρχηγείο Χασίων δεν είχε δοθεί εντολή μάχης με εχθρικό τάγμα και οι αντάρτες του μπορούσαν να την αποφύγουν ή να περιορισθούν σε απλή παρενόχλησή του εξ αποστάσεως, χωρίς να κατηγορηθούν για τίποτα, από κανέναν. Η απόφασή τους για χτύπημα φανερώνει με πόσο επιθετικό πνεύμα διαπαιδαγωγούσε ο ΕΛΑΣ τους μαχητές του και με πόση αυτοθυσία επιτελούσαν το καθήκον τους αυτοί.

5. Αφήγηση ΑΡ. ΜΠΛΟΥΤΣΟΥ. * *Θ. ηχητής*

Κατάλληλη θέση για ενέδρα επιλέχθηκε το 18ο χιλιόμετρο. Καθώς σβήνουν εκεί οι δασωμένες πλαγιές των Χασίων περιβάλλουν ένα γυμνό ισιάδι μερικών στρεμμάτων σαν πέταλο από βόρεια, από δυτικά και από νότια. Από ανατολικά, το ισιάδι κλείνεται από την ανάχωση της εγκαταλελειμμένης σιδηροδρομικής γραμμής. Κατηφορίζοντας ο δρόμος από την Οξύνεια βγαίνει εκεί από το δάσος, διασχίζει καταμεσής το ισιάδι, περνάει την γραμμή και συνεχίζει προς Μύκانه και Καλαμπάκα. Η ενέδρα στήθηκε ημικυκλικά, με σχέδιο του Καφαντάρη, ως εξής: Ομάδα 12-13 ανταρτών με αρχηγό τον Θανάση Μπούγλα (Ολύμπιο), ενισχυμένη με οπλοπολυβόλο, κατέλαβε θέσεις πίσω από την ανάχωση της σιδηροδρομικής γραμμής, με αποστολή: να φράξει στους Ιταλούς τον δρόμο προς Καλαμπάκα. Τμήμα 20 περίπου ανταρτών με τον Ζαραλή εγκαταστάθηκε αριστερά στις νότιες πλαγιές. Άλλο τμήμα 25 περίπου ανταρτών, που κατέφθασε τρέχοντας από τα Ανατολικά Χάσια, τάχθηκε με επικεφαλής τους Ν. Βόκα και Α. Μαχιά δεξιά, στο εκεί αντέρεισμα.

Οι έχοντες στρατιωτικές γνώσεις καταλαβαίνουν ότι η διάταξη αυτή ξεπερνούσε την ενέδρα για αφηνιδιασμό και για έγκαιρη κατόπιν απαγκίστρωση. Φράξιμο του δρόμου του αντιπάλου στο 18ο χλμ. θα οδηγούσε αναπόφευκτα σε μάχη από παράταξη, με μειωμένη πιθανότητα συμπτώξεως. Αυτό ας μην αποδοθεί σε λάθος διάταξη. Όταν το Υπαρχηγείο Χασίων διαπίστωσε τον γενικό ξεσηκωμό των Χασιωτών, προχώρησε τολμηρά στην διεξαγωγή μάχης από παράταξη, παραβαίνοντας τις οδηγίες για ενέδρες μόνο. Ειδικότερα, με τους αντάρτες εκεί τάχθηκαν περισσότεροι από 100 ένοπλοι πολεμιστές στην Αλβανία, από τα χωριά: Οξύνεια μ' επικεφαλής τον Στέργιο Γιαννούλα. Από το Αγιοφύλλο (υψ. 600) με τον παπα-Θανάση και τον Γιώργο Λόη, γραμματέα του ΚΚΕ της περιοχής. Από την Αγκαντιά (υψ. 735) με τον Γιώργο Γαλάνη. Από τον Γάβρο (υψ. 431), με τον γενειοφόρο Θωμά και τον αδελφό του. Από την Αχλαδιά (Βουρλοχώρι, υψ. 540), το Φλαμπουρέσι (υψ. 840) κι άλλα. Εκτός από την ομάδα του Μπούγλα, όλοι οι άλλοι, αντάρτες και ένοπλοι, κατέλαβαν θέσεις καλυμμένες από κλαδιά, κοντά στο ισιάδι και ψηλότερα από αυτό 30 με 50 μέτρα. Και όλα τα όπλα τους σκοπεύουν σε αυτό το ισιάδι, έχοντας έτσι ιδανικό πεδίο βολής. Τα όπλα τους είναι σύγχρονα. Ατομικά τυφέκια Μάλινχορ και μερικά οπλοπολυβόλα Χότσκις. Ο Καφαντάρης με λίγους εφεδρικούς εγκατέστησε σταθμό σε απόσταση 200 μέτρων περίπου, στην εκεί γέφυρα του τραίνου. Εντολή είναι να βάλλει πρώτα η ομάδα του Μπούγλα, αφού όμως αφήσει τους Ιταλούς να πλησιάσουν στα 40 με 50 μέτρα, και κατόπιν οι άλλοι.

Ένοπλοι από την Κερασιά (υψ. 564), τον Άγ. Δημήτριο (Τσιούγκουρο, υψ. 350) κι άλλα χωριά τάχθηκαν κοντά στο Μουργκάνι, να εμποδίσουν την κίνηση προς Οξύνεια του ιταλικού λόχου που φρουρούσε την εκεί γέφυρα. Άλλοι ένοπλοι από την Ασπροκκλησιά (υψ. 624), την Άνοιξη (Γκρέους, υψ. 550) και από άλλα χωριά τάχθηκαν στην Μύκانه να εμποδίσουν ιταλικές ενισχύσεις που θα κινηθούν από τα Γρεβενά. Στα χωριά επικρατεί παλλαϊκός συναγερμός. Ξεσηκώθηκαν μέχρι και παιδιά, έτομα να τρέξουν με τους μεγάλους αν χρειασθεί.

Πέφτοντας εκείνη την μέρα το σκοτάδι το κρύο γίνεται τσουχτερό, ενώ αρχίζει να χιονίζει. Οι μαχητές δεν ανάβουν φωτιές και για να μη ξεπαγιάσουν, χοροπηδούν. Καφαντάρης, Ζαραλής και Βόκας ανταμώνουν με τον Αρ. Μπλούτσο που κατέβηκε με

τους ενόπλους του, και προσπαθούν να συλλάβουν τις πιθανές ενέργειες του εχθρού. Με την συζήτηση βελτιώνουν τις θέσεις και συντονίζουν τις ενέργειές τους. Η αδημονία που πλανιέται στο πεδίο πριν από κάθε μάχη, ταϊσμένη τώρα από χιόνι και κρύο, έκανε μαρτυρικήτερη εκείνη την νύχτα. Πολύ πριν από τα ξημερώματα ο Μπλούτσος έφυγε με τους δικούς του και πήγαν κι έπιασαν θέσεις πάνω από το χωριό. Καφαντάρης, Ζαραλής και Βόκας αγκαλιάζονται. Φιλιούνται, δίνοντας ο ένας στον άλλο, ζωντανό ακόμα, τον τελευταίο ασπασμό και πάνε στις θέσεις τους.

Πρώι την 11^η Φεβρουαρίου 1943 το ιταλικό τάγμα συγκεντρώθηκε στην πλατεία της Οξύνειας, αφού πυρπόλησε μερικά σπίτια. Αξιωματικοί του είδαν με κιάλια κινήσεις στο αντέρεισμα που κατείχε θέσεις ο Βόκας, αλλά δεν έδωσαν σημασία. Όταν έφτασε η ώρα αναχωρήσεως, Ιταλός αξιωματικός ρώτησε τον Κώστα Λυρίτση, πρώην χωροφύλακα που τον πήραν για οδηγό:

- Από ποιον δρόμο θα πάμε;
- Από 'δώ, είπε κι έδειξε τον φαρδύ μισοτελειωμένο δρόμο.
- Να για να μάθει, λέει ο αξιωματικός και του δίνει ένα χαστούκι. Θα πάμε από τον παλιό, διατάζει.

Ο παλιός ήταν γμιονικός και διέσχισε δάσος με κλαδιά. Πορευόμενο το ιταλικό τάγμα σε αυτόν, υποχρεωτικά σε φάλαγγα κατ' άνδρα, απλώθηκε σε αρκετά χιλιόμετρα. Ουσιαστικά απώλεσε την πολεμική του ετοιμότητα. Επί πλέον, δεν έβγαλε καμιά πλαγιοφυλακή. Απλώς, επικεφαλής της φάλαγγας μπήκαν δύο αξιωματικοί με μερικούς ανιχνευτές, ο διερμηνέας, δύο Καλαμπακιώτες αγροφύλακες επιστρατευμένοι κι ο Λυρίτσης. Η μάχη που ακολούθησε απέδειξε ότι οι Ιταλοί μπήκαν μόνοι τους σε φάκα.

Κατηφορίζοντας αργά, το τάγμα βγήκε λίγο μετά το μεσημέρι στο ξέφωτο ισιάδι. Από εκεί και πέρα απλώνεται ο κάμπος. Οι προπορευόμενοι ανακουφίζονται και προχωρούν ξένοιαστοι πλέον προς την ανάχωση της σιδηροδρομικής γραμμής. Η απόστασή τους από αυτήν όλο και μικραίνει. Από τα 80 μέτρα κατεβαίνει στα 60 κατόπιν στα 40, αλλά ο Μπούγλας δεν πυροβολεί. Τους αφήνει να πλησιάσουν κι άλλο. Φτάνοντας στα 30 περίπου, κραυγάζει στα ελληνικά:

- Πέσε κάτω Κώστα.

Γνώρισε τον προπορευόμενο πρώην συνάδελφό του χωροφύλακα Λυρίτση. Πανέξυπνος ο Λυρίτσης, κατάλαβε και πέφτει αστραπιαία καταγής. Αυτοστιγμεί ρίχνονται πυροβολισμοί. Οι πρώτες σφαίρες βρίσκουν όρθιους ακόμα τους μπροστινούς Ιταλούς και τους σκοτώνουν. Ξέροντας και ο Παπαφιλίππου ελληνικά κατάλαβε, πρόφτασε και ξάπλωσε με τον Λυρίτση. Οι δύο αγροφύλακες ήσαν παραπίσω, το 'βαλαν στα πόδια, περνώντας ανάμεσα από τους αντάρτες που τους άφησαν να διαφύγουν προς την Καλαμπάκα.

Οι Ιταλοί αιφνιδιάστηκαν. Αλλά ώσπου ν' αντιληφθούν τι συμβαίνει στην κορυφή της φάλαγγας, δέχονται πυρά και στην ουρά της. Τους έβαλλε η ομάδα του Μπλούτσου. Οι Ιταλοί κατελήφθησαν από σύγχυση. Οι τελευταίοι έτρεξαν στον κατήφορο, παρέσυραν τους μπροστινούς τους και τότε έγινε κάτι που δεν το περίμεναν οι Έλληνες: η μακριά σαν φίδι εχθρική φάλαγγα ήρθε και κουλουριάστηκε στο ξέφωτο ισιάδι, μπροστά στα όπλα τους. Και τότε, στον σωρό των Ιταλών, οι Έλληνες βάλ-

λουν από όλες τις κατευθύνσεις κατατρυφευτικά. Έμπειροι πολεμιστές στην Αλβανία όλοι τους σχεδόν, και καλοί σκοπευτές οι περισσότεροι, βάλλουν φανατισμένα με πείσμα και οργή. Μέχρι που άναψαν κινητά ουραία από κάποια όπλα, και χρειάσθηκε να τα χτυπούν με πέτρες για ν' ανοίγουν.

Με την συσσώρευση στο ξέφωτο το τάγμα απώλεσε την συνοχή του και μεταβλήθηκε σε μάζα. Σε λίγα λεπτά πέφτουν δεκάδες οι νεκροί τους από τα φονικά ελληνικά πυρά. Κάποιοι, όμως, από τους Ιταλούς συνέρχονται από τον αιφνιδιασμό. Πιάνουν θέσεις, απαντούν στα πυρά κι αρχίζει μάχη. Οι Ιταλοί είναι υπερδιπλάσιοι σε αριθμό, αλλά τα πολυβόλα τους, οι όλμοι τους, τα πιο αποτελεσματικά τους όπλα βρίσκονται φορτωμένα σε μουλάρια. Αυτά όμως αφηνίασαν από τα ξαφνικά πυρά και τα περισσότερα σκόρπισαν στο δάσος με το πολύτιμο φορτίο τους. Μερικά σκοτώθηκαν, ενώ άλλα στην τρεχάλα τους απέρριψαν το φορτίο. Οι Ιταλοί απέμειναν με μερικά σπλοπολυβόλα και με τα ατομικά τυφέκια τους. Όσοι πολέμησαν στην Αλβανία ξέρουν ότι τα τυφέκια εκείνα είχαν ασήμαντες βλητικές ιδιότητες και υστερούσαν κατά πολύ από τα Μάλινχερ των Ελλήνων.

Μόνη ελπίδα των Ιταλών απομένει η υπεροχή σε πυρά. Για την απόκτησή της αναλαμβάνει προσπάθεια ο διοικητής τους με δυο-τρεις αξιωματικούς και μερικούς στρατιώτες. Περνάνε με προφυλάξεις από ελληνικά πυρά. Πάνε σε κουφάρια μουλάρων, αποσπούν εξαρτήματα όλμων και πολυβόλων, τα μεταφέρουν ανάμεσα σε πλατάνια για να δημιουργήσουν βάση πυρός. Άλλοι αξιωματικοί συγκέντρωσαν στρατιώτες και ανέλαβαν ελιγμό, για να εισδύσουν στο δασωμένο ρέμα, ανάμεσα από το τμήμα του Βόκα και του Μπούγλα, να βγουν από εκεί έξω από τον κλοιό, να πλήξουν από τα νώτα το δεύτερο και ν' ανοίξει ο δρόμος. Γιατί οι Ιταλοί δεν ανέλαβαν μετωπική έφοδο εναντίον των 12 μόνων ανταρτών του Μπούγλα, άγνωστα.

Ενώ ο ελιγμός βρίσκεται σε εξέλιξη κι ενώ το τμήμα του Βόκα αγωνίζεται να εμποδίσει με πυρά διείσδυση του εχθρού στο ρέμα, Ιταλοί αξιωματικοί στήνουν πυρετωδώς δύο μεγάλους όλμους κι ένα βαρύ πολυβόλο. Ο ένας μάλιστα όλμος λίγο θέλει για να λειτουργήσει. Αν γίνει αυτό, τότε μερικές βολές του θα ανοίξουν τον δρόμο και οι Ιταλοί όχι μόνο θα σπάσουν τον κλοιό, αλλά θα γίνουν κι επικίνδυνοι. Λίγα λεπτά ακόμα κι ο ένας από τους όλμους θα είναι έτοιμος, και τότε τα είδε ο Ζαραλής και δείχνει την αξία του ορμάει τολμηρά με το Στάγιερ ανά χείρας, κραυγάζοντας στους άλλους:

- Ακλουδάτε με.

Πίσω του τρέχουν επτά-οκτώ Χασιώτες με τον σημαφόρο Καραζήση ή Τσολιά από το Αγιοφύλλο. Περιφρονώντας αυτός τις σφαίρες κινείται όρθιος. Να ανεμίζει ψηλά η ελληνική σημαία. Αλλά όρθιος δίνει στόχα. Τον βλέπουν, τον πυροβολούν και τον σκοτώνουν. Οι υπόλοιποι διανύουν τρέχοντας απόσταση 80 μέτρων, χώνονται στην εχθρική διάταξη και φτάνουν εκεί όπου στήνεται ο όλμος. Άγριος και τρομερός ο Ζαραλής θερίζει με το Στάγιερ. Σκοτώνει τον Ιταλό διοικητή, τραυματίζει έναν αξιωματικό και δύο στρατιώτες. Δίνει μια γερή κλωτσιά με τα τσαρούχια του στον όλμο και τον ανατρέπει. Οι άλλοι πιάνουν θέσεις γύρω του και τον προστατεύουν. Οι Ιταλοί απέτυχαν να δημιουργήσουν βάση πυρός. Συνεχίζουν να πολεμούν, αλλά ματαιώς. Οι Έλληνες εξαπολύουν τοπικές επιθέσεις εναντίον ξεκομμένων ομάδων Ιταλών και τους συλλαμβάνουν, ώσπου νύχτωσε.

Θλιβερή εικόνα παρουσίαζε το πεδίο της μάχης το χειμωνιάτικο εκείνο βράδυ. Δεκάδες πτώματα στο χιόνι, σε έκταση λίγων στρεμμάτων. Οι συλληφθέντες Ιταλοί αδυνατούν να συνέλθουν από την τρομάρα και από την έκπληξη για όσα εξελίχθηκαν τόσο γρήγορα. Ο γιατρός του τάγματος υπέστη τέτοιο σοκ, ώστε παραληρεί επαναλαμβάνοντας μονότονα, μούλτο αντάρτο, μεγάλο γενειάδος... μούλτο αντάρτο, μεγάλο γενειάδος. Είδε τους παπάδες που μετείχαν στην μάχη. Τον γιατρό τον τραυματίσε ο Ζαραλής, όταν βοήθησε τον διοικητή του να στήσουν τον όλμο.

- Σε είδα μωρέ γιατρέ με αστέρια και σε νόμισα μάχημο, του έλεγε κατόπιν ο Ζαραλής. Αν είχες διακριτικό γιατρού δεν θα σ' έριχνα.

Η νύχτα πέρασε με λιανοντούφεκο και προετοιμασίες. Οι Έλληνες προωθούνται και βελτώνουν τις θέσεις τους, στήνουν σκοπιές και ματαιώνουν δυο-τρεις απόπειρες Ιταλών να γλιστρήσουν στο σκοτάδι και να διαφύγουν. Οι Έλληνες πλεονεκτούν. Ανάβουν φωτιές και λαγοκομούνται. Κυκλωμένοι οι Ιταλοί ξαγρυπνούν. Για να μη δίνουν στόχο δεν ανάβουν φωτιές, τουρτουρίζοντας από το τσουχτερό κρύο και το χιόνι που πέφτει. Τα ξημερώματα αρχίζει μάχη. Αποδεκατισμένοι οι Ιταλοί, δίχως βαριά όπλα και δίχως διοίκηση, με τον φόβο ότι θα σφαγούν αν πέσουν στους αντάρτες - έτσι τους έλεγαν οι φασίστες - αμύνονται με την ελπίδα να έρθουν ενισχύσεις τους. Πραγματικά, σε λίγο καταφθάνουν ενισχύσεις, αλλά δεν είναι για τους Ιταλούς. Στο πεδίο της μάχης καταφθάνουν κι άλλοι ένοπλοι Έλληνες από τα μακρύτερα χωριά των Χασίων. Ενισχυμένοι τώρα οι αντάρτες, αναλαμβάνουν επιθέσεις και πιάνουν και τους υπόλοιπους Ιταλούς. Στις 11 το πρωί τελείωσαν όλα. Ανάμεσα στους 161 Ιταλούς νεκρούς είναι ο ταγματάρχης τους, τέσσερις αξιωματικοί και 13 καραμπινιέροι. Οι Έλληνες έχουν επτά νεκρούς με τον σθμαιοφόρο τους. Από τους 186 αιχμαλώτους απολύθηκε μόνον ένας σκόπιμα:

- Να πας και να πεις στους δικούς σου - του λένε με διεργημέα - ότι οι Έλληνες δεν ανέχονται στην πατρίδα τους κατακτητές, όπως δεν θα τους ανέχονταν και οι Ιταλοί στην δική τους.

Φτάνοντας αυτός στο Μουργκάνι, οκτώ περίπου χιλιόμετρα νότια, δεν βρίσκει τον ιταλικό λόχο που φρουρούσε την γέφυρα. Είχε συμπτυχθεί στην Καλαμπάκα μόλις έμαθε τα θλιβερά από καμιά δεκαριά άλλους Ιταλούς, που είχαν διαφύγει μέσα από κλαδιά στην διάρκεια της μάχης. Οι αιχμαλωτισθέντες, πέντε-έξι φασίστες Ιταλοί και Έλληνες, παραπέφθηκαν σε έκτακτο ανταρτοδικείο. Καταδικάσθηκαν σε θάνατο κι εκτελέσθηκαν επί τόπου. Οι άλλοι οδηγήθηκαν στο σχολείο της Αγναντιάς. Εκεί τους μίλησε ο Καφαντάρης. Τους είπε:

- Αδέλφια, Ιταλοί στρατιώτες. Μεταξύ μας δεν έχουμε διαφορές για να μισούμε ο ένας τον άλλο. Εμείς δεν πολεμάμε τον ιταλικό λαό, αλλά τον ιταλικό φασισμό. Αυτόν που καταπιέζει κι εμάς κι εσάς. Σε μας έφερε σκλαβιά και σ' εσάς τον πόλεμο. Και σας έστειλε μακριά από τις μανάδες σας και τις γυναίκες σας. Ιταλοί στρατιώτες, τι ζητάτε στην Ελλάδα; Ήρθαμε εμείς να κάνουμε κακό στον τόπο σας;

Μόλις μετέφρασε ο αντάρτης δημοσιογράφος Ασημάκης Ασημακόπουλος, οι Ιταλοί άρχισαν τα δάκρυα. Ο Καφαντάρης συνέχισε:

- Οι κάτοικοι από τα γύρω χωριά έφεραν αρνιά για να γιορτάσουμε τη νίκη μας, όχι εναντίον σας, αλλά εναντίον του φασισμού. Θα τα μαγειρέψουμε. Κι επειδή δεν

φτάνουν για όλους, εμείς θα κρατήσουμε την σούπα. Το κρέας θα το προσφέρουμε σε σας. Είσατε φιλοξενούμενοί μας.

Όταν μετέφρασε πάλι ο Ασγμάκης, σγκώδηκε ένας Ιταλός στρατιώτης, από το Μιλάνο όπως είπε, (το όνομα του δεν διατηρήθηκε) και είπε σε βαθείά σιγή:

- Η μέρα αυτή θα μείνει αξέχαστη σε όλους μας. Δεν το κρίβουμε ότι είχαμε πι-στέψει όσα μας έλεγαν πως οι αντάρτες είναι ληστές. Τώρα βλέπουμε ότι εδώ, στα ελληνικά βουνά, υπάρχει πολιτισμός και ανθρωπιά. Οι λίγες ώρες που είμαστε μαζί σας, έφτασαν για να πάρουμε μια εικόνα από τις φοβερές δυσχέρεις που αντιμετωπί-ζετε. Την ευθύνη για ό,τι γίνεται την φέρει ο φασισμός, αυτόν που μισούμε κι εμείς ό-σο κι εσείς. Γι' αυτό ζητάμε από σας μια χάρη: να μας κρατήσετε κοντά σας. Και να πολεμήσουμε την βαρβαρότητα από εδώ, από τα ελληνικά βουνά.

Συνεπαρμένοι από συναισθηματισμό, Έλληνες και Ιταλοί ξεχάσθηκαν και οι έν-νοιες νικητών και αιχμαλώτων έσθησαν. Σε τέτοια ατμόσφαιρα ξαναμίλησε ο Καφα-ντάρης:

- Έχουμε διαφορετική αποστολή. Εμείς πρέπει να μείνουμε στο βουνό, για να πο-λεμάμε τον κατακτητή. Εσείς πρέπει να πάτε στις μονάδες σας κι εκεί να κάνετε κά-τι καλύτερο: να πείτε στους άλλους όσα είδατε και να τους συστήσετε να μη μας πο-λεμούν. Δεν πειράζουμε όποιον δεν μας πειράζει. Θα τιμωρούμε όμως αλύπητα όσους συμπεριφέρονται ως κατακτητές. Σας ευχόμαστε καλή τύχη και γρήγορη επάνοδο στα σπίτια σας.

Οι Ιταλοί, πριν φύγουν, άφησαν στους αντάρτες χλαίνες κι άλλο ρουχισμό. Μερι-κοί από τον ενθουσιασμό τους πρόσφεραν και τις αρβύλες τους και πήγαν στην Κα-λαμπάκα ξυπόλυτοι. Το τάγμα απομόνωσε τους επανελθόντες από την αιχμαλωσία. Σύντομα όμως έμαθαν και οι άλλοι στρατιώτες ότι οι αντάρτες δεν σκοτώνουν Ιτα-λούς, όπως λένε οι φασίστες. Την επομένη ειδοποιείται το Υπαρχηγείο στην Αγνα-ντιά ότι νέα φάλαγγα ιταλικού στρατού κινείται προς τα εκεί για να κάψει χωριά. Ο Καφαντάρης στέλνει δύο αντάρτες για ανίχνευση.

- Άμα, τους είπε, δείτε ότι οι Ιταλοί είναι λιγότεροι από χίλιοι, ειδοποιήστε μας να κατεβούμε να τους χτυπήσουμε. Άμα είναι περισσότεροι, ρίξτε δυο φωτοβολίδες για να συμπτυχθούμε.

Κατεβαίνουν οι αντάρτες στο πεδίο της μάχης. Βλέπουν Ιταλούς. Τους υπολογί-ζουν περισσότερους από χίλιους, ενώ δεν είναι ούτε πεντακόσιοι, και ρίχνουν τις φω-τοβολίδες. Τις είδαν οι αντάρτες από την Αγναντιά και έσπευσαν να συμπτυχθούν προς την Γεωργίτσα. Τις είδαν όμως και οι Ιταλοί και έσπευσαν και αυτοί να φύγουν τρέχοντας προς την Καλαμπάκα, παρατώντας εφόδια και μουλάρια. Τα πήραν κατό-πιν οι αντάρτες όταν διαπιστώθηκε η παρεξήγηση. Το αποτέλεσμα της μάχης στην Οξύνεια αγγέλθηκε με ανακοινωθέντα του Αρχηγείου Βορείου Θεσσαλίας και του Στρατηγείου Θεσσαλίας. Αμφότερα δημοσιεύονται στο Παράρτημα του παρόντος. Το ανακοινωθέν του Στρατηγείου, αριθμός 1 της 16^{ης} Φεβρουαρίου 1943, καταλήγει:

Οι Ιταλοί φασίστες ανίκανοι να αντιμετωπίσουν πολεμικώς τους αντάρτες, εστράφη-σαν εναντίον του αμάχου πληθυσμού. Επί τρεις ημέρες εβομβάρδιζαν αεροπορικώς με ε-μπρηστικές βόμβες και επολυβόλησαν τρία χωριά της περιοχής, άνευ ευτυχώς θυμάτων. Την 13^η Φεβρουαρίου 27 αυτοκίνητα πλήρη Ιταλών έφθασαν εις τον τόπον της συγκρού-

σεως και μόλις αντίφρασαν τους νεκρούς εγκατέλειψαν το πεδίο της μάχης. Επιστρέφοντες εις Τρίκαλα συνέλαβον την επομένη Δευτέρα εις το παζάρι της πόλεως 16 ανυπόπτους χωρικούς και τους οδήγησαν εις το νεκροταφείο, όπου εξετέλεσαν τους 15, του ενός διαφυγόντος. Η αισχίστη ανανδρία θα τους αποδοθεί δεόντως.

Η μάχη της Οξύνειας απέδωσε τα υψηλότερα κέρδη σε οπλισμό κι εφόδια. Στην διάρκειά της ο ΕΛΑΣ ξόδεψε μερικούς τροβάδες σφαίρες και κυρίευσε: Τρεις μεγάλους όλμους, 1 μικρό, 6 πολυβόλα, 14 οπλοπολυβόλα, 300 όπλα, 2.000 χειροβομβίδες, πολλά φορτώματα σφαίρες, κουβέρτες, αρβύλες κι άλλα υλικά. Με αυτά εξόπλισε ένα τάγμα. Εξίσου σπουδαία ήσαν και τα ηθικά κέρδη. Μαθαίνοντας οι σκλαβωμένοι Έλληνες την εξολόθρευση ιταλικού τάγματος και την εκτέλεση προδοτών στην Οξύνεια, νοιώθουν ικανοποίηση κι εθνική υπερηφάνεια. Το φρόνημά τους εξυψώθηκε κι ενισχύθηκε η πίστη στις εθνικές δυνάμεις. Είδαν ότι οι Έλληνες μπορούν και μόνοι τους να υπερασπίζονται την τιμή και την ελευθερία τους. Στον ΕΛΑΣ προστρέχουν τώρα ομαδικά νέοι αντάρτες. Η Μάχη της Οξύνειας εγκαινίασε την επιθετική εξόρμηση των Θεσσαλών ανταρτών και ανέβασε πολύ ψηλά τον πήχου του άλματος. Από 'δώ και πέρα πρέπει οι μαχητές του ΕΛΑΣ να πηδούν ψηλότερα.

Στην Οξύνεια, με τους αντάρτες πολέμησαν κι ένοπλοι κάτοικοι. Το ΕΑΜ τους θεωρεί όλους συναγωνιστές του. Πρέπει, όμως, να αναγνωρίζεται ότι το ΕΑΜ είναι εκείνο που έδωσε την δυνατότητα σε όλους, ανεξαρτήτως φρονημάτων, να επιτελέσουν το πατριωτικό καθήκον τους. Και ότι αυτό, το ΕΑΜ, είναι που έδωσε την δυνατότητα στους παραμελημένους ανέκαθεν από την πολιτεία φτωχούς Χασιώτες να δώσουν μάθημα εθνικής αξιοπρέπειας κι εθνικής υπερηφάνειας, όταν κάποιος άλλος του λεγόμενου καλού κόσμου, διεκήρυσσαν υποταγή.

Την ικανότητα του ΕΑΜ να κινητοποιεί τις μάζες σε ένοπλες συγκρούσεις την κατάλαβαν καλύτερα οι Ιταλοί. Και συμπέραναν ότι το ΕΑΜ με τον ΕΛΑΣ και με τις ένοπλες ομάδες χωριών που περιβάλλουν την Καλαμπάκα, είναι δυνατόν με τα βαριά όπλα που απέκτησαν να πηδήσουν και μέσα στην πόλη και να την καταλάβουν. Για ν' αποφύγουν τέτοιο πλήγμα, εγκαταλείπουν την Καλαμπάκα και μένει ελεύθερη η επαρχία της.

Εκείνες τις μέρες οι Ιταλοί δέχθηκαν κι άλλο πλήγμα, με μάχη που έγινε στο Σνίχοβο Γρεβενών. Η μάχη αυτή αγγέλθηκε με το ανακοινωθέν 3 του Στρατηγείου Θεσσαλίας. Το χρονικό της συνοπτικά είναι αυτό: Ενεργώντας την καθιερωμένη επίδραμή στην ύπαιθρο οι Ιταλοί, για λευκή τρομοκρατία και ψυχολογική πίεση στους Έλληνες στέλνουν στο Σνίχοβο λόχο 150 ανδρών. Ο λόχος άρπαξε μερικά γελάδια κι άλλα τρόφιμα. Οι Ιταλοί δεν έμαθαν ότι στην ομάδα των Τασιανοπούλου - Αραιοδηματά που δρούσε στην περιοχή, προστέθηκαν άλλες τέσσερες, των: Τάσιου, Κεραυνού, Σκοτίδα και Φωτεινού. Μόλις έμαθαν αυτές την έξοδο των Ιταλών, συνεννοήθηκαν κι έστησαν ενέδρα στην θέση Βράνες. Πρωί την 8^η Φεβρουαρίου ξεκινούν οι Ιταλοί από το Σνίχοβο για το Ελευθεροχώρι (υψ. 610). Ξένοιαστοι τραγουδούν στον δρόμο. Οι αντάρτες τούς είδαν από μακριά να ξεχωρίζουν στο χιόνι, αλλά με την πείρα πολεμιστών της Αλβανίας τους άφησαν να πλησιάσουν και τότε τους έβαλαν αιφνιδιαστικά. Οι Ιταλοί συνήλθαν, έστησαν όλμους κι άρχισε μάχη από παράταξη. Οι αντάρτες όμως ανέλαβαν ελιγμό. Αρπάζει ο Αραιοδηματάς οπλοπολυβόλο, ανεβαίνει με τον

Σκοτίδα και δυο-τρεις άλλους σε λόφο και βάλλουν πλευρικά. Αδυνατώντας τώρα οι Ιταλοί να διατηρήσουν τις θέσεις τους, συμπτύσσονται. Οι αντάρτες τους παίρνουν ξοπίσω και βάλλουν κραυγάζοντας αέρα και τέτοια. Χάνουν οι Ιταλοί την ψυχραιμία τους και παρατάνε τα γελάδια και δικά τους εφόδια. Αντιλαμβάνεται η ιταλική διοίκηση των Γρεβενών την εμπλοκή και βάλλει από εκεί με πυροβολικό, αλλά άστοχα. Ταυτόχρονα αποστέλλει ενισχύσεις. Δεν έφτασαν στον προορισμό τους. Τις καθήλωσαν στις υποχρεωτικές διαβάσεις που είχαν καταλάβει ένοπλοι κάτοικοι από το Έλευθεροχώρι, το Καλόχι (υψ. 570), τον Μεσόλακκα (600), το Καλαμίτσι (υψ. 600) κι άλλα χωριά. Φεύγοντας οι άλλοι Ιταλοί από το πεδίο της μάχης, φθάνουν στο Βενέτικο ποτάμι. Αλλά πώς να το περάσουν; Τα νερά του είναι φουσκωμένα από τα χιόνια που λιώνουν. Η γέφυρα είναι μακριά, ενώ τους καταδιώκουν οι αντάρτες. Απελπισμένοι οι Ιταλοί ρίχθηκαν στο ποτάμι. Οι πολλοί το πέρασαν. Μερικοί όχι. Πνίγηκαν⁶.

Μετά από τις μάχες στην Οξύνεια και στο Σνίχοβο οι Ιταλοί δεν έκαναν ξανά επιδρομή στις συνεχόμενες επαρχίες Γρεβενών και Καλαμπάκας και διέκοψαν και τις άναρχες υλοτομήσεις. Έτσι, οι κάτοικοί τους, με τον ένοπλο αγώνα τους από τις γραμμές του ΕΛΑΣ, απαγόρευσαν στους κατακτητές να λεηλατούν τα δάση και τους εμπόδισαν να προμηθεύονται ξυλεία, κυρίως καύσιμη για κίνηση τραίνων.